

Kansalaisten toimintakyky vaatii ratkaisuja - TULE-takuu parantaisi hoidon ja kuntoutuksen laatua

Jaro Karppinen

LT, kuntoutusjohtaja, Eksote
& professori, Oulun yliopisto
Kansallisen TULE-ohjelman ohjausryhmän pj.

Toimintakykyinen Suomi tarvitsee TULE-takuun

- Väestö ikääntyy → THL ennustaa vakavien toimintakykyhaittojen rajua kasvua
- Tuki- ja liikuntaelin (TULE)-ongelmien määrä tulee kasvamaan ja järjestelmän pitää olla tehokkain mahdollinen
- Väestön toimintakyky tulee määrittelemään sote-kustannusten kasvun määrää (ja Suomen kilpailukykyä yleensäkin)

TULE-takuulla ratkaisuja!

1. Vaikuttavat hoito- ja kuntoutuspolut
2. Hoito ja kuntoutus kuuluvat kaikille
3. Järjestöt tule-työn tukena

Miksi tarvitaan TULE-takuu?

- Tällä hetkellä hoidetaan jo työkykynsä menettäneitä potilaita, joiden tilannetta olisi voitu parantaa riittävillä resursseilla ja osaamisella jopa vuosikymmeniä aiemmin
- **Yhteiset varat tulee käyttää järkevästi ja vastuullisesti**

Miksi tarvitaan TULE-takuu?

2 170 000

**avoterveydenhuollon
käyntiä vuodessa**

- TULE-ongelmat yleisin suomalaisten fyysistä toimintakykyä häiritsevä sairausryhmä.

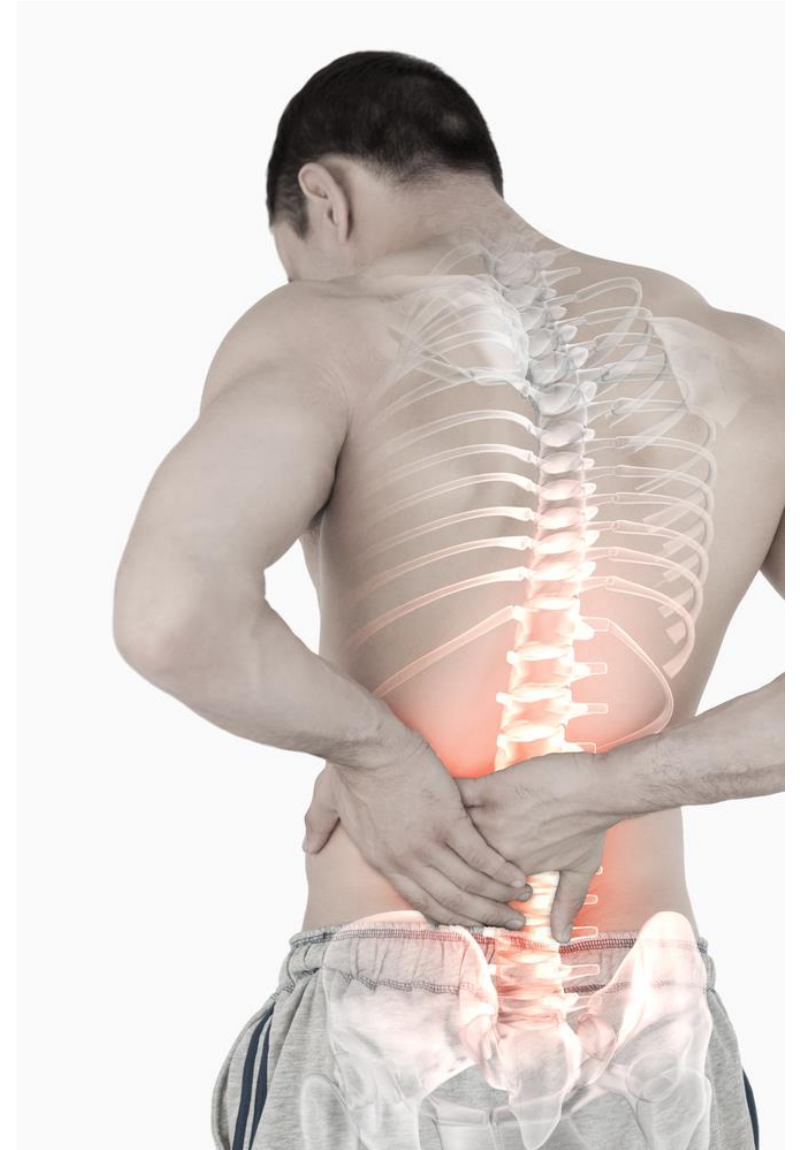
Selkäkipu – avohoidon toiseksi yleisin käyntisy

- **Selkäkipu aiheuttaa 500 000 käyntiä perusterveydenhuollossa**
 - Näistä 31 000 käyntiä kirjattu fysioterapeutille/toimintaterapeutille, lähes kaikki loput lääkärille

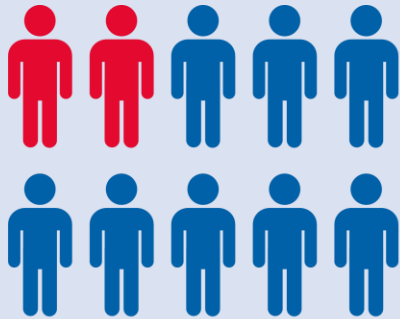
Lähde: Avohilmo

- **Krooninen alaselkäkipu 2,7 %:lla**

Lähde: Hallberg S ym. Scan J Pain 2022 (painossa)

Nivelvaivat kuormittavat hyvinvointialueita

2/10

Joka viides suomalainen nainen
saa elämänsä aikana polveensa

- Nivelrikon (esh+pth) kustannukset v. 2017 olivat **1,8 miljardia euroa**
- Epäsuorat kustannukset 81 % kokonaiskustannuksista

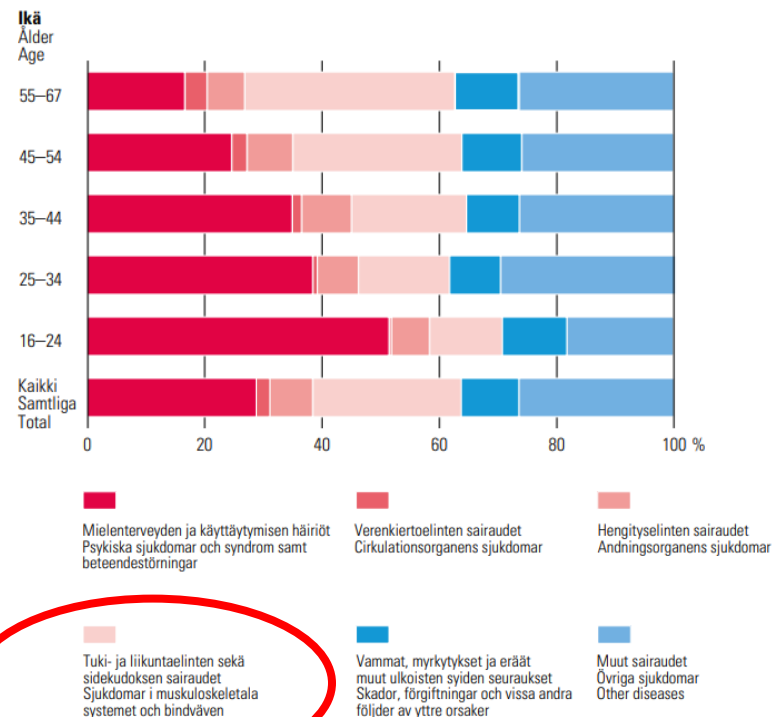
Lähde: Hallberg S ym. revisio arvioitavana (Eur J Health Economics)

- Pelkästään tekonivelleikkausten vuosi-kustannukset 50 000 asukkaan alueella: ~ **4 miljoonaa euroa**
- Yhden tekonivelleikkauksen hinta hyvinvointialueella: ~ **9000 euroa**

Lähde: suhteelliset hinta-arviot laskettu Phhyk:stä saadun leikkaushinta-arvion mukaan. Primääri-/uusintaleikkauksien määrää valtakunnallisista määristä <https://www.thl.fi/far/#index>

Sairauspäiväraha kulut TULE-sairauksissa v. 2020

V. 2020 alkaneet sairauspäivärahakaudet
iän ja sairauden mukaan naisilla

- **Vuonna 2020 228,5 M€** (osasairauspäivärahat 14,1 M€)
- **Selkäsairaudet 82,9 M€**
- Nivelrikko 60,7 M€; Pehmytkudos-sairaudet (M60–M79) 49,3 M€
- Muut nivelsairaudet (M20–M25) 24,1 M€
- Nivelreuma 3,9 M€
- TULE-ongelmat etenkin 55–67 -vuotiailla
- Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöt painottuvat 16–44 vuotiaisiin

Lähde: Kelan tilastollinen vuosikirja 2020

TULE-takuulla ratkaisuja!

1. Vaikuttavat hoito- ja kuntoutuspolut
2. Hoito ja kuntoutus kuuluvat kaikille
3. Järjestöt tule-työn tukena

1. Vaikuttavat hoito- ja kuntoutuspolut

Laadun osatekijät

- Hoidon lääketieteellinen asianmukaisuus
- Asiakaslähtöisyys
- Hoidon saatavuus
(**7 vrk:n sisään ammattilaiselle**)
- Potilasturvallisuus
- Vaikuttavuus
- Kustannustehokkuus

Lähde: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Kuntaliitto 2019

Hoidon jatkuvuus

- Vahva näyttö, että saman yleislääkärin hoitaessa potilasta:
 - Hoidon laatu paranee
 - Sairastavuus ja kuolleisuus vähenevät merkittävästi
 - Terveystenhuollon palveluiden kokonaistarve ja –kustannukset pienenevät
 - Potilastyytyväisyys paranee

Hoidon jatkuvuusmalli

Omalääkäri 2.0 -selvityksen loppuraportti

Pasi Eskola, Waltteri Tuompo, Marianne Riekkö,
Markku Timonen, Juha Auvinen

Hoitopoluista

Mistä tietää, pitäisikö mennä ortopedin vai fysiatriin vastaanotolle?

”Karkea jako näiden kahden lääkärin välillä on tämä: **ortopedi** hoitaa äkillisiä kipuja ja tapaturmaisesti tulleita vammoja, kun taas **fysiatri** hoitaa pitkittyneitä ja vaikeita kipuongelmia.

Fysioterapeutti on sekä ortopedille että fysiatrille tärkeä työpari. Kun lääkäri ohjaa potilaan fysioterapeutille, tämä räätälöi potilaalle harjoitteet kuntoutuksen avuksi. Jos kärsit kivusta, jota ei ole aiemmin tutkittu tai hoidettu, kannattaa kuitenkin mennä ensin ortopedille tai fysiatrille, ei suoraan fysioterapeutille.”

Esimerkki resurssien järkevästä käytöstä – suoravastaanotto

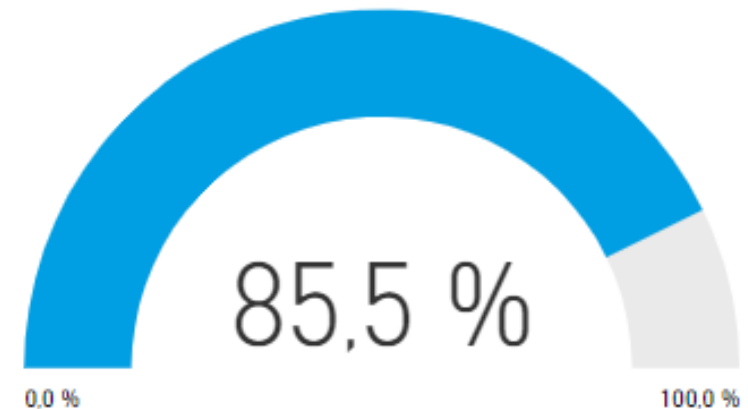
- TULE-potilaiden hoidossa fysioterapeutin suoravastaanotto on kustannusvaikuttavaa

Lähde: Hon ym. Phys Ther 2021 & Demont ym. Disabil Rehabil 2021

- **Eksoassa alle 20 % asian-tuntijafysioterapeutilla käyneistä potilaista tarvitsee lääkärin vastaanottoa** (tules-diagnooseilla) seuraavien 3 kk aikana

Ei lääkärillä TV20 saman vaivan vuoksi

1.1.22-16.8.22 (arvioitu 16.11.22)

Mitä suoravastaanotto tarkoittaisi lääkäriresurssissa?

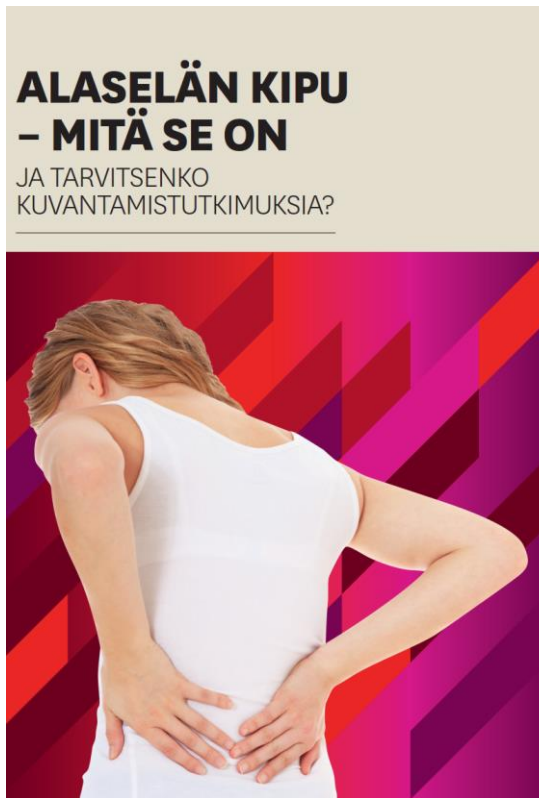
- Selkäsärky on toiseksi yleisin lääkärikäynnillä kirjattu diagnoosi: 91 % on lääkärikäynntejä
 - Fysioterapeutille/toimintaterapeutille noin 6 %
- Jos fysioterapeutit hoitaisivat 10 % enemmän käynneistä, **vapautuisi lähes 50 000 lääkäriaikaa**

Ei eroa kustannuksissa: pth lääkärin käynnin yksikköhinta 83€ ja fysioterapeutin 84€

Lähde: Terveystalouden ja sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2017 (päivitetty 2020), THL

Esimerkki resurssien järkevästä käytöstä – selkäopas

Selkäoppaan käyttö vastaanotolla edistää oikean tiedon antamista selkäpotilaalle

- Lääkärin vastaanotolla
- Fysioterapeutin vastaanotolla

Lähde: Simula ym. BMC Health Serv Res 2019

Säästö kustannuksissa/100 potilasta

(Simula ym. Patient education booklet to support evidence-based low back pain care in primary care – a cluster randomized controlled trial. BMC Fam Pract 2021)

Euroa	3 kuukautta	12 kuukautta
Kuvantaminen	472	2 633
Sairauspäiväraha (27,86€/pv, THL)	12 815	37 053
Sairauspäiväraha (370€/pv, EK)	170 200	492 100
Yhteensä	13 287–170 672€	39 686–494 733€

Yksikkökustannukset: Natiivi 39€, TT 154€, alaselän MK 258€

Lähde: Terveys- ja sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2017 (päivitetty 2020), THL

Esimerkki moniammatillisen yhteistyön tärkeydestä

Raportti osteoporoosin hoidon toteutumisesta Suomessa 2021 – potilas- ja sairaanhoito-
piirikyselyiden tuloksia
<https://luustoliitto.fi/wp-content/uploads/Osteoporoosia-sairastavan-hoito-Suomessa-RAPORTTI-19.10.2021.pdf>

- **Murtumat** yleisimpiä syitä lääkärikäynteihin saman diagnoosin vuoksi
- **Osteoporoosissa omahoito erittäin tärkeää**, mutta vain kolmannes osteoporoosipotilaista oli tavannut ammattilaisen, jonka kanssa mahdollista käydä läpi sairauden hoitoon liittyviä asioita
- **Ohjaus ja tuki alkuvaiheessa** voisivat estää uusia murtumia

A close-up photograph of a person's legs, specifically their knees. The person is holding their right knee with both hands, suggesting pain or discomfort. The background is a plain, light blue surface.

2. Hoito ja kuntoutus kuuluvat kaikille

TULE-
Takuu

Riittävät palvelut kaikille on myös yhteiskunnan etu

- Jääminen palveluiden ulkopuolelle, pahentaa yksilön tilannetta ja pitkällä aikavälillä aiheuttaa lisää kustannuksia kaikille
- Kuntoutuksella tuetaan toimintakykyisiä elinvuosia ja ehkäistään hoivan tarvetta
- Ikä, sosiaalinen asema, vamma tai sairaus ei saa olla este hyvälle hoidolle ja kuntoutukselle

3. Järjestöt työn tukena

TULE-
Takuu

Järjestöt kuntoutuksen tukena

- Järjestöt ovat mukana ihmisten arjessa
- Pelkästään Selkä-, Luusto- & invalidiyhdistyksiä sekä nivelpiirejä yli 250
- Järjestävät liikuntaryhmiä, tarjoavat vertaistukea, järjestävät retkiä ja ohjelmaa
- Järjestöt voivat toimia myös palveluntuottajana (esim. kuntoutus)

Päättäjä voi vaikuttaa

- Säästämällä tulevaisuuden kuluissa takaamalla riittävät resurssit tähän hetkeen (esim. korvamerkitty raha kuntoutukseen)
- Vaatimalla järkevää resurssien uudelleenjakoa
- Tekemällä yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa (esim. liikuntaneuvonta osaksi palvelupolkua)
- Vaatimalla näyttöön perustuvia menetelmiä (mm. Käypä hoito –suositukset, mittareiden käyttö)

Kiitos!

jaro.karppinen@eksote.fi ja jaro.karppinen@oulu.fi

www.suomentule.fi

@SuomenTule

